

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансового менеджменту
протокол № 5/1 від "30" грудня 2020 р.
Зав. кафедри _____ Ситник Н. С.
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ
(ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ФІНАНСИ»
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та найменування спеціальності)

освітня програма: Фінанси, митна та податкова справа
(найменування спеціалізації)

освітній ступінь: бакалавр

Укладач:

Круглякова Віра Володимирівна
доцент кафедри фінансового менеджменту,
кандидат економічних наук

ЛЬВІВ 2020

Зміст планів семінарських (практичних) занять

Плани семінарських занять і методичні рекомендації щодо їх проведення з навчальної дисципліни включають такі розділи:

- РОЗДІЛ 1.** МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 2.** КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 3.** ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
- РОЗДІЛ 4.** КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття відбуваються після проведення лекцій з відповідних тем навчальної дисципліни. У процесі підготовки до цих видів аудиторних або дистанційних занять студенти повинні поглиблено опрацювати лекційний матеріал, а також виконати самостійну роботу. При цьому студенти можуть використовувати як рекомендовані нижче літературні джерела зі списку основної літератури, так і користуватися літературою зі списку додаткової літератури, а також іншими джерелами, включаючи Інтернет-ресурси.

Опитування студентів на семінарах здійснюється в розрізі наведених нижче планів занять в усній та письмовій формах очно або дистанційно онлайн. Крім того, робота на семінарських заняттях передбачає виконання студентами тестових завдань з відповідних тем.

РОЗДІЛ 2. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема семінарського заняття. Заліки по модулях	Кількість годин
1.	Семінарське заняття №1 до теми 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2
2.	Семінарське заняття №2 до теми 2. Генезис і еволюція фінансів, та теми 3. Становлення та розвиток фінансової науки.	2
3.	Семінарське заняття №3 до теми 4. Фінансова політика і фінансове право.	2
4.	Семінарське заняття №4 до теми 5. Фінансовий механізм.	2
5.	Семінарське заняття №5 до теми 6. Фінансова система та характеристика її сфер і ланок.	2
6.	Практичне заняття №1 до теми 6. Фінансова система та характеристика її сфер і ланок.	2
7.	Семінарське заняття №6 до теми 7. Податки. Податкова та митна системи.	2
8.	Практичне заняття №2 до теми 7. Податки. Податкова та митна системи.	2
9.	Семінарське заняття №7 до теми 8. Бюджет та бюджетна система.	2
10.	Практичне заняття №3 до теми 8. Бюджет та бюджетна система.	2
11.	Семінарське заняття №8 до теми 9. Бюджетна політика.	2
12.	Семінарське заняття №9 до теми 10. Державний кредит.	2
13.	Семінарське заняття №10 до теми 11. Місцеві фінанси, бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.	2
14.	Семінарське заняття №11 до теми 12. Державні цільові фонди та соціальна політика.	2
15.	Семінарське заняття №12 до теми 13. Фінанси суб'єктів господарювання.	2
16.	Семінарське заняття №13 до теми 14. Фінанси домашніх господарств.	2
17.	Семінарське заняття №14 до теми 15. Страхування. Страховий ринок.	2
18.	Практичне заняття №4 до теми 15. Страхування. Страховий ринок.	2
19.	Семінарське заняття №15 до теми 16. Фінансовий ринок.	2
20.	Семінарське заняття №16 до теми 17. Фінансова безпека держави.	2
21.	Семінарське заняття №17 до теми 18. Фінансовий менеджмент.	2
22.	Семінарське заняття №18 до теми 19. Фінансовий контроль.	2
23.	Семінарське заняття №19 до теми 20. Міжнародні фінанси.	2
24.	Практичне заняття №5 до теми 20. Міжнародні фінанси.	2
Разом годин		48

РОЗДІЛ 3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності, об'єктивної необхідності і суспільного призначення фінансів.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Які складові визначають зміст фінансової науки? Обґрунтуйте та поясніть їх взаємозв'язок.
2. Поясніть, що визначає об'єкт фінансової науки.
3. У чому полягає суть предмета фінансової науки? Поясніть, як пов'язані об'єкт фінансової науки з предметом фінансової науки.
4. Чим обумовлюється об'єктивна необхідність існування фінансів?
5. Визначте та поясніть ознаки фінансів.
6. Розкрийте зміст розподільчої функції фінансів.
7. У чому полягають особливості контрольної функції?
8. Поясніть взаємозв'язок та відмінності ціни і фінансів як розподільчих категорій?
9. У чому полягають спільні та відмінні риси між такими розподільчими категоріями як заробітна плата і фінанси?
10. Визначте спільні і відмінні риси, які притаманні таким розподільчим категоріям, як фінанси та кредит.

План семінару:

1. Предмет фінансової науки.
2. Сутність фінансів.
3. Функції фінансів.
4. Взаємозв'язок та взаємодія фінансів з іншими економічними категоріями розподільчого характеру.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Становлення та розвиток фінансової науки.
2. Еволюційні етапи становлення фінансової науки.
3. Фінансова наука в Україні.
4. Сучасна світова наукова фінансова думка.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 3, 6, 8, 10-14.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з

підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 2

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: сформувати у студентів комплекс знань щодо генезису і еволюції фінансів; засвоєння базових знань щодо становлення та розвитку фінансової науки.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. У чому полягає суспільне призначення фінансів?
2. Які існують об'єктивні передумови виникнення фінансів?
3. На якій стадії руху суспільного продукту виникають і найбільш повно проявляються фінанси? У чому полягає різниця в русі вартостей на стадіях розподілу та обміну?
4. Що являє собою відтворювальний процес? У чому полягає відмінність розширеного відтворення порівняно з простим? Охарактеризуйте форми фінансового забезпечення відтворювального процесу.
5. Охарактеризуйте теоретичні основи вчення про фінанси.
6. Яке місце займає фінансова наука в системі економічних знань?
7. У чому полягає еволюція наукової думки щодо трактування фінансів?
8. У чому полягають методологічні основи теорії фінансів?
9. Які фінансові протиріччя існують у сучасному світі? У чому полягає сутність і роль механізму стримувань і противаг у подоланні фінансових протиріч?
10. Проаналізуйте зміни у складі державних видатків в епоху індустріальної економіки.
11. Проаналізуйте різницю у формуванні доходів східних рабовласницьких держав і Римської імперії.
12. Проаналізуйте особливості фінансових відносин Київської Русі.
13. Що таке первинні фінансові категорії? Охарактеризуйте їх властивості.
14. Дайте характеристику фінансових категорій як форми наукового пізнання сутності фінансових відносин.
15. Охарактеризуйте джерела формування фінансових ресурсів.
16. Обґрунтуйте основні напрямки розвитку теорії податків?

17. Які наукові течії в фінансовій науці представляли прихильники школи камералістики?
18. Які думки фізіократів знайшли своє відображення в дослідженнях фінансової науки?
19. Які ідеї були покладені в основу класичної теорії оподаткування, прихильниками котрої були А. Сміт та Д. Рікардо?
20. У чому полягає вклад І. Х. Озерова у розвиток фінансової науки?
21. Охарактеризуйте основні здобутки української фінансової школи.
22. Які фактори обумовлюють розвиток зарубіжної фінансової науки у першій половині ХХ століття?
23. Які сучасні теорії фінансів, на думку П. Самуельсона, можуть бути гідними для отримання, так званої, премії «Самуельсона-Нобеля»?

План семінару:

1. Історичний аспект становлення і розвитку фінансової науки.
2. Предмет і метод фінансової науки.
3. Розвиток фінансової науки в Україні.
4. Сучасна світова наукова фінансова думка.
5. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин.
6. Склад та структура фінансових ресурсів.
7. Джерела формування фінансових ресурсів.
8. Становлення фінансової науки.
9. Розвиток фінансової науки у ХV-ХІХ сторіччях.
10. Фінансова наука кінця ХІХ - початку ХХ ст.
11. Сучасний період розвитку фінансової науки.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Роль фінансів у забезпеченні умов економічного зростання держави.
2. Формування та розподіл фінансових ресурсів у ринкових умовах.
3. Роль фінансової системи держави у забезпеченні фінансової стабілізації.
4. Пріоритети розвитку фінансової системи України.
5. Державні цільові фонди як складова загальнодержавних фінансів їх роль у фінансовому забезпеченні економічного розвитку держави.
6. Державні фінанси провідних країн світу.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 3, 6, 8, 10-14.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 3

Тема 4. Фінансова політика і фінансове право

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: закріпити теоретичні знання щодо сутності фінансової політики, механізмів її реалізації, а також основ фінансового права.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення державній фінансовій політиці.
2. Визначте принципи організації фінансових відносин та охарактеризуйте їх.
3. Визначте та обґрунтуйте відмінності між фінансовою стратегією та фінансовою тактикою.
4. Назвіть мету та основні завдання фінансової політики.
5. Виділіть види фінансової політики.
6. Розкрийте сутність фіскальної політики.
7. Визначте види та інструменти фіскальної політики.
8. Назвіть переваги та недоліки реалізації фіскальної політики.
9. Розкрийте сутність боргової політики держави.
10. Назвіть цілі та завдання боргової політики та її пріоритетні напрямки.
11. Розкрийте сутність фінансових правовідносин.
12. Розкрийте сутність фінансового права.
13. Назвіть складові фінансового законодавства та охарактеризуйте їх.
14. Дайте визначення податковому законодавству.
15. Висвітліть зарубіжний досвід реалізації фінансової політики держави.

План семінару:

1. Сутність фінансової політики.
2. Види та інструменти фінансової політики.
3. Фінансове право.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Фінансова політика України на сучасному етапі.
2. Фінансова тактика і фінансова стратегія як форми реалізації фінансової політики.
3. Сучасні форми та методи реалізації фінансової політики в Україні.
4. Фінансова політика на різних етапах державотворення та її особливості в сучасних умовах.
5. Стратегічні завдання фінансової політики України в розрізі її окремих напрямів: пошук довгострокових фінансових орієнтирів.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 3, 6, 8, 10-14.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий

контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 4 **Тема 5. Фінансовий механізм**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: сформувати у студентів комплекс знань щодо суті та структури фінансового механізму, а також системи управління фінансами.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке фінансовий механізм і яка його роль у реалізації фінансової політики держави?
2. З яких складових елементів формується фінансовий механізм держави? Охарактеризуйте ці елементи.
3. Що розуміють під фінансовими методами як елементом фінансового механізму? Перелічіть та охарактеризуйте ці методи.
4. Що відносять до складу фінансових інструментів, стимулів, санкцій у структурі фінансового механізму? Охарактеризуйте їх сутність.
5. Що розуміють під нормативно-правовим забезпеченням функціонування фінансової системи держави?
6. Охарактеризуйте сутність фінансового права як регулятора фінансових відносин в країні.
7. Назвіть повноваження Верховної Ради України у сфері управління фінансами.
8. Назвіть повноваження Кабінету Міністрів України у сфері управління фінансами.
9. Назвіть повноваження Президента у сфері управління фінансами.
10. Назвіть повноваження органів оперативного управління фінансами.

План семінару:

1. Призначення і роль фінансового механізму.
2. Склад і структура фінансового механізму.
3. Управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління.
4. Функціональні елементи управління фінансами.
5. Функції вищих законодавчих і виконавчих органів державної влади та управління щодо загального управління фінансами.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Фінансовий механізм та його роль в реалізації фінансової політики.
  2. Іноземні інвестиції як складова фінансового механізму, їх роль у фінансовому забезпеченні економічних та соціальних перетворень в Україні.
  3. Фінансовий механізм та його роль в розвитку малого підприємництва в Україні.
- Форми контролю знань** – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 3, 6, 8, 10-14.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 5

Тема 6. Фінансова система та характеристика її сфер і ланок

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: сформувати у студентів комплекс знань щодо суті, структури та основ функціонування фінансової системи України.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення фінансової системи держави та охарактеризуйте теоретичні основи її побудови.
2. У відповідності з якими ознаками здійснюється структурування фінансової системи держави?
3. Що являє собою фінансова система з точки зору її внутрішньої структури?
4. Які складові елементи включає фінансова система України за внутрішньою будовою?
5. Дайте характеристику сфер та ланок фінансової системи.
6. Назвіть складові (ланки) державних фінансів.
7. Назвіть складові (ланки) фінансового ринку.
8. Назвіть складові (ланки) міжнародних фінансів.
9. Що являє собою фінансова система з точки зору її організаційної структури? Охарактеризуйте її складники.

10. Охарактеризуйте правову основу фінансової системи.
11. Охарактеризуйте організаційну основу фінансової системи.
12. Яка роль відводиться фінансовій системі держави у забезпеченні умов економічного зростання?

План семінару:

1. Поняття “фінансова система”. Теоретичні основи побудови фінансової системи.
2. Структура фінансової системи.
3. Призначення і специфічні ознаки сфер та ланок фінансової системи.
4. Правові та організаційні основи фінансової системи.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Сучасний стан фінансової системи в Україні.
2. Актуальні проблеми модернізації фінансової системи України.
3. Фінансова система України в умовах інтеграції до світового фінансового простору.
4. Фінансова система України в контексті глобалізації міжнародної фінансово-економічної співпраці.
5. Місце Державної казначейської служби України у фінансовій системі держави: становлення, проблеми, перспективи.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 5-6, 8-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Практичне заняття № 1

Тема 6. Фінансова система та характеристика її сфер і ланок

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета практичного заняття: закріпити у студентів комплекс знань щодо суті, структури та основ функціонування фінансової системи України.

Завданнями практичного заняття є:

- закріпити знання теоретичних основ щодо суті, структури та основ функціонування фінансової системи України;
- виробити практичні навички оцінювання фінансових систем;
- формування аналітичних висновків за результатами аналізу.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення фінансової системи держави та охарактеризуйте теоретичні основи її побудови.

2. У відповідності з якими ознаками здійснюється структурування фінансової системи держави?
3. Що являє собою фінансова система з точки зору її внутрішньої структури?
4. Які складові елементи включає фінансова система України за внутрішньою будовою?
5. Дайте характеристику сфер та ланок фінансової системи.
6. Назвіть складові (ланки) державних фінансів.
7. Назвіть складові (ланки) фінансового ринку.
8. Назвіть складові (ланки) міжнародних фінансів.
9. Що являє собою фінансова система з точки зору її організаційної структури? Охарактеризуйте її складники.
10. Охарактеризуйте правову основу фінансової системи.
11. Охарактеризуйте організаційну основу фінансової системи.
12. Яка роль відводиться фінансовій системі держави у забезпеченні умов економічного зростання?

План заняття:

1. Оголошення теми і мети проведення заняття.
2. Тестовий контроль та розв'язування завдань.
3. Підведення загальних результатів практичного заняття.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 5-6, 8-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 6

Тема 7. Податки. Податкова та митна системи

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності податку, його специфічних ознак та функцій; основних засад функціонування податкової системи України; особливостей функціонування митної системи України.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою

подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Охарактеризуйте основні етапи розвитку податків.
2. В чому полягає комплексний характер податку?
3. Які основні ознаки характеризують категорію «податок»?
4. Які основні спільні риси та відмінності існують між категоріями «податок», «збір» і «мити»?
5. Назвіть основні елементи податку.
6. У чому полягає сутність фіскальної та регулюючої функцій податку?
7. Дайте характеристику видів непрямих податків.
8. Що представляє собою податкова система держави?
9. На яких засадах базується податкова система?
10. В чому різниця між податковою системою і системою оподаткування?
11. З яких елементів складається податкова система?
12. На яких принципах ґрунтується податкове законодавство України?
13. Дайте визначення поняття «митна система».
14. Визначте зміст основних функцій митних органів держави
15. Охарактеризуйте об'єктивні фактори формування митної політики держави.
16. Дайте визначення поняття «митне регулювання».
17. Згідно із яким законодавством здійснюється митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні?

План семінару:

1. Суть і функції податків. Роль податків у фіскальній політиці держави.
2. Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі і непрямі податки.
3. Особливості окремих видів податків.
4. Податкова система: поняття, основи побудови. Принципи й методи оподаткування.
5. Податкова система України. Податкова політика. Сучасні податкові системи зарубіжних країн.
6. Характеристика митної системи України. Поняття та принципи митної політики України.
7. Сутність митно-тарифних відносин.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Роль податкової політики у державному регулюванні економіки, її вплив на інвестиції та економічний ріст.
2. Актуальні проблеми податкової політики України.
3. Сучасні податкові системи зарубіжних країн.
4. Переваги та недоліки системи прямого оподаткування.
5. Переваги та недоліки системи непрямих оподаткування.
6. Проблеми ухилення та уникнення від сплати податків в Україні.
7. Проблеми вимірювання податкового навантаження.
8. Організація діяльності митної справи в Україні.
9. Структура системи митних органів.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань,

виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Практичне заняття № 2

Тема 7. Податки. Податкова та митна системи

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета практичного заняття: закріпити у студентів комплекс знань щодо сутності податку, його специфічних ознак та функцій; основних засад функціонування податкової системи України; особливостей функціонування митної системи України.

Завданнями практичного заняття є:

- закріпити знання теоретичних основ щодо сутності податку, його специфічних ознак та функцій; основних засад функціонування податкової системи України; особливостей функціонування митної системи України;

- виробити практичні навички оцінювання податкової та митної систем;

- формування аналітичних висновків за результатами аналізу.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Охарактеризуйте основні етапи розвитку податків.
2. В чому полягає комплексний характер податку?
3. Які основні ознаки характеризують категорію «податок»?
4. Які основні спільні риси та відмінності існують між категоріями «податок», «збір» і «мито»?
5. Назвіть основні елементи податку.
6. У чому полягає сутність фіскальної та регулюючої функцій податку?
7. Дайте характеристику видів непрямих податків.
8. Що представляє собою податкова система держави?
9. На яких засадах базується податкова система?
10. В чому різниця між податковою системою і системою оподаткування?
11. З яких елементів складається податкова система?
12. На яких принципах ґрунтується податкове законодавство України?
13. Дайте визначення поняття «митна система».
14. Визначте зміст основних функцій митних органів держави
15. Охарактеризуйте об'єктивні фактори формування митної політики держави.
16. Дайте визначення поняття «митне регулювання».
17. Згідно із яким законодавством здійснюється митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні?

План заняття:

1. Оголошення теми і мети проведення заняття.
2. Тестовий контроль та розв'язування завдань.
3. Підведення загальних результатів практичного заняття.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних

завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 7

Тема 8. Бюджет і бюджетна система

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності бюджету, його специфічних ознак, функцій, а також ознайомлення студентів із основними засадами формування бюджетної політики України.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Розкрийте сутність бюджету.
2. Назвіть функції та ознаки бюджету.
3. Дайте визначення поняттям «бюджетна система» та «бюджетний устрій».
4. Назвіть принципи побудови бюджетного устрою.
5. Дайте визначення поняттю бюджетної класифікації.
6. Дайте визначення бюджетного дефіциту, профіциту.
7. Дайте визначення поняттю зведеного бюджету України.
8. Дайте визначення поняттю Зведений бюджет Автономної Республіки Крим.
9. Розкрийте теоретичний аспект організації міжбюджетних відносин.
10. Дайте визначенню поняттю міжбюджетних відносин та розкрийте їх практичне значення.
11. Що означає поняття – «бюджетне регулювання»?
12. З якими категоріями ототожнюється категорія «бюджетний федералізм»?

План семінару:

1. Економічна сутність бюджету, його ознаки.
2. Бюджетна система та бюджетний устрій.
3. Теоретичні аспекти організації міжбюджетних відносин.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Соціальна спрямованість Державного бюджету України.
2. Об'єктивні передумови та соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту.
3. Децентралізація: фінансова незалежність місцевих бюджетів України.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Практичне заняття № 3 **Тема 8. Бюджет і бюджетна система**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета практичного заняття: закріпити у студентів комплекс знань щодо сутності бюджету, його специфічних ознак, функцій, а також ознайомлення студентів із основними засадами формування бюджетної політики України.

Завданнями практичного заняття є:

- закріпити знання теоретичних основ щодо сутності бюджету, його специфічних ознак, функцій, а також ознайомлення студентів із основними засадами формування бюджетної політики України;
- виробити практичні навички оцінювання бюджету та бюджетної системи;
- формування аналітичних висновків за результатами аналізу.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Розкрийте сутність бюджету.
2. Назвіть функції та ознаки бюджету.
3. Дайте визначення поняттям «бюджетна система» та «бюджетний устрій».
4. Назвіть принципи побудови бюджетного устрою.
5. Дайте визначення поняттю бюджетної класифікації.
6. Дайте визначення бюджетного дефіциту, профіциту.
7. Дайте визначення поняттю зведеного бюджету України.
8. Дайте визначення поняттю Зведений бюджет Автономної Республіки Крим.
9. Розкрийте теоретичний аспект організації міжбюджетних відносин.
10. Дайте визначенню поняттю міжбюджетних відносин та розкрийте їх практичне значення.
11. Що означає поняття – «бюджетне регулювання»?
12. З якими категоріями ототожнюється категорія «бюджетний федералізм»?

План заняття:

1. Оголошення теми і мети проведення заняття.
2. Тестовий контроль та розв'язування завдань.

3. Підведення загальних результатів практичного заняття.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 8 **Тема 9. Бюджетна політика**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: ознайомлення студентів з сутністю, особливостями формування і реалізації бюджетної політики

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Вкажіть сутність та значення бюджетної політики України.
2. Назвіть основні функції бюджетної політики.
3. Розкрийте зміст основних проблем бюджетної політики.
4. Який підхід до формування бюджету впроваджує новий Бюджетний кодекс України? Які він має переваги чи недоліки?
5. Назвіть найважливіші показники фіскальної ефективності бюджетної політики?
6. Розкрийте основні критерії ефективності бюджетної політики за напрямом фіскальної ефективності?
7. Назвіть основні чинники удосконалення бюджетної політики України?
8. Охарактеризуйте основні критерії стратегічної ефективності бюджетної політики?
9. Якими системно-ситуативними положеннями характеризуються принципи ефективної бюджетної політики?
10. Що таке бюджетна стратегія? В якому документі держави вона формується?
11. Надайте визначення бюджетної тактики? Кого відносять до основних учасників бюджетного процесу?
12. Визначте основні напрями бюджетної політики на поточний рік?

План семінару:

1. Сутність та значення бюджетної політики України.

2. Бюджетний процес в Україні. Стратегія і тактика.
3. Оцінка ефективності бюджетної політики.
4. Основні завдання та напрями бюджетної політики України.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Державне регулювання бюджетної політики України.
2. Бюджетна політика в Україні: проблеми та перспективи розвитку.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 9
Тема 10. Державний кредит

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: сформувати у студентів комплекс знань щодо економічної природи та сутності державного кредиту та особливостей управління ним.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. У чому полягає сутність державного кредиту як економічної категорії?
2. Що таке державний кредит з юридичної точки зору ?
3. Які функції державного кредиту ?
4. Назвіть ознаки державного кредиту як складової державних фінансів.
5. Розкрийте взаємозв'язок державного кредиту з іншими ланками фінансової системи.
6. Які існують форми державного кредиту ?
7. Що таке державний борг ?
8. Розкрийте взаємозв'язок поняття державного боргу і державного кредиту.
9. Назвіть класифікаційні ознаки державного боргу.
10. Який вплив здійснює державний борг на економіку держави ?
11. Що таке управління державним боргом ?
12. Які існують індикатори оцінки рівня державного боргу ?

13. Які існують методи управління державним боргом ?
14. Як державний кредит впливає на економіку держави ?
15. Які джерела ризиків державного боргу ?

План семінару:

1. Економічна природа та сутність державного кредиту.
2. Державний борг та його соціально-економічні наслідки.
3. Управління державним боргом.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Державний борг України: особливості формування та управління в сучасних умовах.
2. Зовнішній державний борг України та розробка стратегії управління ним.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 10

Тема 11. Місцеві фінанси, бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності місцевих фінансів, бюджетного федералізму і фінансового вирівнювання.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Яким чином здійснювалося формування науки про місцеві фінанси?
2. В чому полягає сутність місцевих фінансів?
3. Які причини виникнення місцевих фінансів?
4. Які структурні елементи системи місцевих фінансів?
5. Які є способи формування доходів місцевих органів влади?
6. Які основні етапи розвитку місцевих бюджетів в Україні?
7. Яку роль відіграють податкові та неподаткові надходження у формуванні дохідної бази місцевого самоврядування?

8. Які напрями зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів можна запропонувати?
9. Як змінилася система місцевого оподаткування з прийняттям Податкового кодексу України та змін до нього?
10. В чому полягають основні принципи розмежування видатків місцевих бюджетів?
11. В чому полягають основні концепції організації внутрішніх міжурядових фінансових відносин?
12. Які основні ознаки концепції бюджетного федералізму?
13. Які основні ознаки концепції бюджетного унітаризму?
14. В чому полягає сутність міжбюджетних відносин?

План семінару:

1. Місцеві фінанси у складі фінансової системи України
2. Місцеві бюджети – провідна ланка місцевих фінансів
4. Бюджетний федералізм та фінансове вирівнювання.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Бюджети місцевого самоврядування як інструмент соціально- економічного розвитку територій.
2. Проблеми вдосконалення міжбюджетних трансфертів в Україні.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 10

Тема 11. Місцеві фінанси, бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності місцевих фінансів, бюджетного федералізму і фінансового вирівнювання.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

15. Яким чином здійснювалося формування науки про місцеві фінанси?
16. В чому полягає сутність місцевих фінансів?
17. Які причини виникнення місцевих фінансів?
18. Які структурні елементи системи місцевих фінансів?
19. Які є способи формування доходів місцевих органів влади?
20. Які основні етапи розвитку місцевих бюджетів в Україні?
21. Яку роль відіграють податкові та неподаткові надходження у формуванні дохідної бази місцевого самоврядування?
22. Які напрями зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів можна запропонувати?
23. Як змінилася система місцевого оподаткування з прийняттям Податкового кодексу України та змін до нього?
24. В чому полягають основні принципи розмежування видатків місцевих бюджетів?
25. В чому полягають основні концепції організації внутрішніх міжурядових фінансових відносин?
26. Які основні ознаки концепції бюджетного федералізму?
27. Які основні ознаки концепції бюджетного унітаризму?
28. В чому полягає сутність міжбюджетних відносин?

План семінару:

3. Місцеві фінанси у складі фінансової системи України
4. Місцеві бюджети – провідна ланка місцевих фінансів
5. Бюджетний федералізм та фінансове вирівнювання.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Бюджети місцевого самоврядування як інструмент соціально- економічного розвитку територій.
2. Проблеми вдосконалення міжбюджетних трансфертів в Україні.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 11

Тема 12. Державні цільові фонди та соціальна політика

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності державних цільових фондів та

соціальної політики.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Перерахуйте позабюджетні фонди соціального забезпечення України. У чому їх головна відмінність від бюджетних фондів соціального забезпечення?
2. Які джерела формування та напрями використання коштів Пенсійного фонду України Ви знаєте?
3. Назвіть види пенсійних виплат, що сплачуються за рахунок коштів Пенсійного Фонду України.
4. Яке призначення Фонду соціального страхування на випадок безробіття в системі державних цільових фондів?
5. Перерахуйте джерела формування коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття?
6. Які види соціального страхування забезпечуються за рахунок Фонду соціального страхування України?
7. Які джерела формування коштів Фонду соціального страхування України Вам відомі?
8. Перерахуйте види матеріального забезпечення та соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
9. Які страхові виплати передбачає загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності?

План семінару:

1. Зміст та роль державних фондів соціального забезпечення.
2. Пенсійний Фонд України.
3. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.
4. Фонд соціального страхування України.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Цільові фонди у фінансовій системі України.
2. Державні позабюджетні цільові фонди.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 1-3, 6, 8-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 12

Тема 13. Фінанси суб'єктів господарювання

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності фінансів суб'єктів господарювання.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення фінансам суб'єктів господарювання.
2. Розкрийте напрями реалізації фінансових відносин підприємств
3. В чому проявляється соціально-економічна сутність фінансів підприємств?
4. Які функції виконують фінанси підприємств?
5. Розкрийте сутність фінансових ресурсів підприємств
6. Які ознаки характерні для фінансових ресурсів підприємств?
7. Які види фінансових ресурсів підприємств виділяють?
8. Розкрийте складові фінансових ресурсів підприємств.
9. Дайте визначення фінансового менеджменту.
10. Розкрийте сутність фінансового результату діяльності підприємства.
11. Які складові має сукупний дохід підприємства?
12. Дайте визначення виручці від реалізації продукції.
13. Які існують методи обліку виручки від реалізації продукції?
14. Розкрийте сутність методів планування виручки від реалізації продукції
15. Які складові включає виробнича собівартість продукції?
16. Дайте визначення прибутку підприємства.
17. Як розраховується рентабельність діяльності підприємства?
18. Дайте визначення фінансовій діяльності підприємства?
19. Які основні завдання фінансової діяльності підприємства?
20. Розкрийте основні напрями фінансової роботи підприємства.

План семінару:

1. Сутність фінансів суб'єктів господарювання та їх роль у складі фінансової системи.
2. Фінансові результати діяльності підприємства.
3. Фінансова діяльність як система фінансового забезпечення функціонування підприємства.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Державна фінансова підтримка малого бізнесу в Україні та в інших країнах.
2. Оцінка фінансових аспектів діяльності великих зарубіжних корпорацій в Україні.
3. Банкрутство підприємств: причини виникнення та шляхи уникнення.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних

завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 13

Тема 14. Фінанси домогосподарств

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності і особливостей функціонування фінансів на рівні домашніх господарств.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення терміну «домогосподарство».
2. Розкрийте передумови становлення домогосподарства як суб'єкта фінансових відносин.
3. Дайте визначення терміну «фінанси домогосподарств».
4. Які основні функції виконують фінанси домогосподарств?
5. Розкрийте сутність фінансових ресурсів домогосподарств.
6. З яких точок зору можна розглядати бюджет домогосподарства?
7. Розкрийте складові доходів домогосподарств.
8. Охарактеризуйте види доходів домогосподарств.
9. Розкрийте напрями витрат домогосподарств.
10. Розкрийте складові витрат домогосподарства на споживання.
11. Які ознаки класифікації заощаджень домогосподарств ви знаєте?
12. В чому полягає особливість здійснення заощаджень у натуральній формі?
13. Розкрийте напрями інвестування заощаджень домогосподарств.

План семінару:

1. Сутність, місце та роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі держави.
2. Джерела формування доходної бази бюджету домогосподарств.
5. Напрями здійснення витрат домогосподарств.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Система соціальних гарантій населенню.
2. Порівняльний аналіз рівня заробітної плати в Україні та в інших країнах.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 5-6, 8-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 14

Тема 15. Страхування. Страховий ринок

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страхування», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності страхування і особливостей функціонування страхового ринку.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дати визначення поняття «страхування».
2. Які функції виконує страхування?
3. Що таке страховий захист?
4. Що таке страховий випадок та страхова подія?
5. Визначити характерні ознаки страхування як економічної категорії?
6. Які існують види страхування, зміст та призначення кожного ?
7. Що таке страховий ринок ?
8. Як структурується страховий ринок ?
9. Хто належить до суб'єктів страхового ринку та які функції вони виконують?
10. Назвати види добровільного та обов'язкового страхування в Україні

План семінару:

1. Економічна природа та сутність страхування.
2. Види страхування.
6. Страховий ризик та його складові.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Зарубіжний досвід здійснення медичного страхування. Можливості його застосування в Україні.

2. Страхування відповідальності в Україні: проблеми і перспективи.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-9, 11-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Практичне заняття № 4 **Тема 15. Страхування. Страховий ринок**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страхування», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета практичного заняття: закріпити у студентів комплекс знань щодо сутності страхування і особливостей функціонування страхового ринку.

Завданнями практичного заняття є:

- закріпити знання теоретичних основ щодо сутності страхування і особливостей функціонування страхового ринку;
- виробити практичні навички оцінювання страхового ринку;
- формування аналітичних висновків за результатами аналізу.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дати визначення поняття «страхування».
2. Які функції виконує страхування?
3. Що таке страховий захист?
4. Що таке страховий випадок та страхова подія?
5. Визначити характерні ознаки страхування як економічної категорії?
6. Які існують види страхування, зміст та призначення кожного ?
7. Що таке страховий ринок ?
8. Як структурується страховий ринок ?
9. Хто належить до суб'єктів страхового ринку та які функції вони виконують?
10. Назвати види добровільного та обов'язкового страхування в Україні

План заняття:

1. Оголошення теми і мети проведення заняття.
2. Тестовий контроль та розв'язування завдань.
3. Підведення загальних результатів практичного заняття.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-9, 11-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з

підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 15

Тема 16. Фінансовий ринок

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності і особливостей функціонування фінансового ринку.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. У чому полягає економічна природа та сутність фінансового ринку ?
2. Як структурується фінансовий ринок ?
3. Які функції виконує фінансовий ринок ?
4. Які види активів є об'єктом угод на фінансовому ринку ?
5. Хто є суб'єктом фінансового ринку та які функції вони виконують ?
6. Дати характеристику ринку цінних паперів
7. Класифікувати цінні папери за різними ознаками
8. Назвати та охарактеризувати інструменти фінансового ринку
9. Які функції виконують фінансові посередники ?
10. Класифікувати фінансових посередників за різними ознаками.

План семінару:

1. Економічна природа та сутність фінансового ринку.
2. Складові фінансового ринку.
3. Ринок цінних паперів.
4. Фінансові посередники та їх функції на фінансовому ринку.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Біржовий та позабіржовий ринок паперів в Україні.
2. Іноземні інвестори на вітчизняному фондовому ринку.
3. Тенденції розвитку вітчизняного ринку облігацій.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-4, 6-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з

підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 16

Тема 17. Фінансова безпека держави

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності і особливостей фінансової безпеки.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Які існують основні загрози національним інтересам та національній безпеці держави в економічній сфері?
2. Який стан національної економіки відповідає належному рівню економічної безпеки держави?
3. Що розуміється під загрозою економічній безпеці держави?
4. Що таке індикатори економічної безпеки?
5. Яке місце посідає фінансова безпека у складі економічної безпеки держави?
6. У чому полягає основна особливість фінансової безпеки?
7. Які складові входять до складу фінансової безпеки держави?
8. За допомогою яких індикаторів можна оцінити рівень бюджетної безпеки?
9. Якій моделі державної централізації ВВП відповідає порогове значення щодо рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду) в Україні?
10. У чому полягають основні негативні наслідки значного перевищення дефіциту державного бюджету (у % до ВВП) над його пороговим значенням?
11. Як впливають значні коливання офіційного курсу національної валюти на економіку країни?
12. До чого призводить перевищення обсягу готівки (у % до ВВП) над його пороговим значенням?
13. Що таке валютна безпека держави?
14. Які існують основні негативні наслідки надмірної внутрішньої та зовнішньої заборгованості держави?
15. Як характеризує показник проникнення страхування (страхові премії у % до ВВП) рівень розвитку страхового ринку у державі?

План семінару:

1. Фінансова безпека у системі національної безпеки держави.
2. Бюджетна безпека держави.
3. Грошово-кредитна безпека держави.
4. Валютна безпека держави.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Взаємозв'язок фінансової безпеки держави і фінансової безпеки суб'єктів господарювання.
2. Внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці держави.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 17

Тема 18. Фінансовий менеджмент

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо теоретичних основ фінансового менеджменту.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що таке фінансовий менеджмент?
2. Чим було обумовлено формування фінансового менеджменту як окремого напрямку наукових досліджень?
3. На яких рівнях розглядають фінансовий менеджмент?
4. Що є об'єктом фінансового менеджменту?
5. Хто є суб'єктом фінансового менеджменту?
6. На яких принципах базується фінансовий менеджмент?
7. Що є основною метою фінансового менеджменту державних фінансів?
8. Які завдання вирішує фінансовий менеджмент суб'єктів господарювання?

9. На які групи поділяються функції фінансового менеджменту?
10. Які існують функції суб'єкта фінансового менеджменту?
11. Які існують функції об'єкта фінансового менеджменту (як системи управління підприємством) ?
12. Що є основною метою фінансового планування на підприємстві?
13. Що таке фінансова стратегія підприємства?
14. Що необхідно підприємству для формування стратегічних цілей?
15. Які основні відмінні риси відрізняють фінансову тактику підприємства від його фінансової стратегії?

План семінару:

1. Теоретичні основи фінансового менеджменту.
2. Принципи і функції фінансового менеджменту суб'єкта господарювання.
3. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Особливості фінансового менеджменту.
2. Фінансовий менеджмент та його роль в управлінні фінансами.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 18 **Тема 19. Фінансовий контроль**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності і особливостей фінансової безпеки.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;
- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Дайте визначення поняття «фінансовий контроль».
2. З яких елементів складається система фінансового контролю?

3. Які завдання постають перед фінансовим контролем?
4. Назвіть функції фінансового контролю.
5. Назвіть та охарактеризуйте принципи фінансового контролю.
6. Як класифікують фінансовий контроль за часом проведення контрольних заходів (дій) та охарактеризуйте ці види?
7. Як класифікують фінансовий контроль за суб'єктами контрольних дій та охарактеризуйте ці види?
8. Як класифікують фінансовий контроль за обсягом контрольних заходів та охарактеризуйте ці види?
9. Як класифікують фінансовий контроль залежно від характеру контрольного заходу та охарактеризуйте ці види?
10. Назвіть та охарактеризуйте суб'єктів державного фінансового контролю.
11. Які прийоми та способи відносять до документальних методів?
12. Які прийоми та способи відносять до фактичних методів?

План семінару:

1. Економічні основи та сутність фінансового контролю.
2. Класифікаційні ознаки та сфери застосування фінансового контролю.
3. Форми фінансового контролю.
4. Методи фінансового контролю.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Проблеми організації державного фінансового контролю в Україні.
2. Недержавний фінансовий контроль.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 2-3, 6, 8-16.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Семінарське заняття № 19 **Тема 20. Міжнародні фінанси**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета семінару: засвоєння базових знань щодо сутності і особливостей міжнародних фінансів.

Завданнями семінарського заняття є:

- опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;
- аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;
- формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

- виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;
- оцінювання рівня підготовки студентів в межах семінарського заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Яка об'єктивна основа становлення та розвитку міжнародних фінансів?
2. Які характерні риси міжнародних фінансів?
3. Яка роль міжнародних фінансів у сучасній світогосподарській системі?
4. Що таке міжнародна економічна інтеграція?
5. Що означає глобалізація економічних зв'язків?
6. Що таке світові фінансові центри?
7. Які організації ООН у сфері економічних і фінансових відносин?
8. Охарактеризуйте ОЕСР, яка її мета створення?
9. Охарактеризуйте МВФ, яка мета створення МВФ?
10. Як відбувається формування ресурсів МБРР та Світового банку?
11. В чому призначення міжнародного фінансового ринку?
12. Які складові міжнародного фінансового ринку?
13. Що таке євровалютний ринок?
14. Хто є головними одержувачами міжнародних фінансових ресурсів?
15. Які сегменти міжнародного ринку позичкових капіталів?

План семінару:

1. Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародних фінансів.
2. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції.
3. Міжнародний фінансовий ринок.

Додаткові завдання для підготовки до семінару:

Тематика ІНДЗ у розрізі теми:

1. Співпраця України з міжнародними фінансовими інститутами.
2. Структура і динаміка платіжного балансу України.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 3, 6-9, 11-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного семінарського заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Практичне заняття № 5 **Тема 20. Міжнародні фінанси**

Навчальний час: 2 год.

Міжпредметні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси» вивчається після вивчення таких дисциплін як «Основи економічної науки» та «Вступ до фаху». Одночасно «Фінанси» є базою для вивчення таких дисциплін як «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страховання», «Бюджетна система», «Податкова система», «Міжнародні фінанси» тощо.

Мета практичного заняття: закріпити у студентів комплекс знань щодо сутності і особливостей міжнародних фінансів.

Завданнями практичного заняття є:

- закріпити знання теоретичних основ щодо сутності і особливостей міжнародних фінансів;
- виробити практичні навички оцінювання співпраці України з міжнародними організаціями;
- формування аналітичних висновків за результатами аналізу.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Яка об'єктивна основа становлення та розвитку міжнародних фінансів?
2. Які характерні риси міжнародних фінансів?
3. Яка роль міжнародних фінансів у сучасній світогосподарській системі?
4. Що таке міжнародна економічна інтеграція?
5. Що означає глобалізація економічних зв'язків?
6. Що таке світові фінансові центри?
7. Які організації ООН у сфері економічних і фінансових відносин?
8. Охарактеризуйте ОЕСР, яка її мета створення?
9. Охарактеризуйте МВФ, яка мета створення МВФ?
10. Як відбувається формування ресурсів МБРР та Світового банку?
11. В чому призначення міжнародного фінансового ринку?
12. Які складові міжнародного фінансового ринку?
13. Що таке євровалютний ринок?
14. Хто є головними одержувачами міжнародних фінансових ресурсів?
15. Які сегменти міжнародного ринку позичкових капіталів?

План заняття:

1. Оголошення теми і мети проведення заняття.
2. Тестовий контроль та розв'язування завдань.
3. Підведення загальних результатів практичного заняття.

Форми контролю знань – обговорення питань, доповідей, ІНДЗ; презентація виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована джерела: 3, 6-9, 11-15.

Обладнання заняття, ТЗН тощо: ноутбук, мультимедійний проектор. У разі дистанційної форми навчання: персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль), програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.

Завдання студентам на самостійне опрацювання навчального матеріалу для підготовки до наступного заняття зазначені у методичних рекомендаціях щодо виконання самостійної роботи.

Укладач: _____ **Круглякова Віра Володимирівна, доцент кафедри, к.е.н.**
 (підпис) (ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Рекомендована література

1. Бюджетна система в таблицях і схемах : Навчальний посібник / [Ситник Н.С., Західна О.Р., Стасишин А.В., Шушкова Ю.В]. – Львів : Видавництво: Апріорі, 2017. – 180 с.
2. Вступ до фаху: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Дубик В.Я., Круглякова В.В.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.-Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 256 с.
3. Глущенко А. С. Фінанси: Навчальний посібник/ А.С. Глущенко. – Х.: ХНУ ім.. В. Н. Каразіна, 2010. – 190 с.
4. Катан Л.І., Демчук Н.І., Бабенко-Левада В.Г., Журавльова Т.О. Банківська система: навч. посібник / [Л.І. Катан, Н.І. Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова] за ред. І.М. Мазур. – Дніпро: Пороги, 2017. – 444с.
5. Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: монографія/ Т.О. Кізима; [вст. слово С.І. Юрія]. – К.: Знання, 2010. – 431 с.
6. Кремень О. І. Фінанси : навч. посіб. / О. І. Кремень, В. М. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 447 с.
7. Круглякова В.В., Юринець З.В. Інноваційний потенціал суб'єктів господарювання харчової промисловості України: монографія / В. Круглякова, З. Юринець. – Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2019. – 132 с.
8. Романенко О. Р. Фінанси : підручник для ВНЗ / О.Р. Романенко ; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 310 с.
9. Сучасний бізнес-менеджмент: термінологічний словник-довідник / У.В. Іванюк, М.В. Оліховська, Є.І. Парфенюк, Ю.В. Шушкова. — Львів : Видавництво ТЗОВ «Ліга-Прес», 2017. — 188 с. 14
10. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 576 с.
11. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шеремет, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013.- 612с.
12. Фінанси у схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / [Булавинець В. М., Горин В. П., Сидор І. П.]; за заг. ред. В. П. Горина. – Тернопіль: Вектор, 2017. – 181 с.
13. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
14. Фінанси: Підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. перероб. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.
15. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; – Київ, 2019. – 272 с.
16. Шушкова Ю.В. Фінансова системи України: особливості функціонування, сучасний стан та перспективи розбудови : монографія / Юлія Шушкова. – Львів : Ліга-Прес, 2014. – 174 с.